

CSÁNYI SÁNDOR

Szakmai szókincsünk

Köztudott, hogy a magyar nyelv nem holt nyelv, s a társadalmi és technikai fejlődéssel együtt szükségszerűen változik, gazdagodik és alakul ma is. Az is ismert, hogy minden szakterületen kialakult a megfelelő és alkalmazott *szakszókincs* (terminológia), amely az adott szakmán belül a tevékenységek összehangolásának nélkülözhetetlen eszköze. Tény az is, hogy a *szakszó* nem minden esetben a népnyelvből sarjad, hanem a nemzetközi (német, szláv stb.) kifejezések „tükröz”-szavaiként honosodtak meg szóhasználatunkban. Figyelemre méltó *Kádár Zsombor* székelyföldi erdőmérnök *Nép és szakszókincs* c. írása az Erdészettörténeti Közlemények XI/1993. számú kötetének 18. fejezetében: „...a magyar erdészeti szaknyelv elsősorban a nép nagyfokú szóalkotó képességének köszönhető...”, hangzik a megállapítás.

Visszatekintve a XIX. század utolsó évtizedeire, tapasztalhatjuk, hogy az Országos Erdészeti Egyesület már akkor szerkesztőbizottságot hívott életre a „magyar erdészeti műszótár” elkészítése céljából. A szerkesztőbizottság tagjai voltak: dr. *Bedő Albert*, *Bund Károly*, *Vadas Jenő*, *Illés Nándor*, *Fekete Lajos*, *Cséti Ottó*, *Krippel Móricz* és még jónéhányan azon kiváló szakemberek közül, akiknek emléke, tevékenységük és tanításai alapjain, ma is követendő példaként magasodik előtünk. Álljon itt ismét egy *Kádár Zsombortól* vett idézet: „1883-ban *Bedő Albert* irányítása mellett kezdetét veszi a *székelyföldi erdészeti terminológia* gyűjtése és közzététele az *Erdészeti Lapok* hasábjain, *Adatok az erdészeti műszótárhoz* címmel.”

Bizonyára sokunk előtt ismertek – a korabeli szaklapokból – azok a szakirodalmi viták és tanulmányok, amelyek a magyar erdészeti szaknyelv kialakítása és az idegen (főleg német) kifejezések elhagyása, lecserélése és kiiktatása érdekében folytak, illetve íródtak *már 100 évvel ezelőtt!* A szerkesztőbizottság tagjai – vállalt szerepükben és tevékenységükben – bizonyosságát adták annak, hogy jó magyarok és kiváló erdészek!

Bevezetőnek szántam a fenti sorokat és idézeteket, mivel írásom további részében néhány téves, újszerű, divatos vagy helytelenül alkalmazott „szak”-kifejezésről, valamint az azokhoz kötődő kérdésekről kívánok szót ejteni.

Az utóbbi néhány esztendőben, szak- és közérdekű sajtótermékek hasábjain elég gyakran találkozhattunk olyan kifejezésekkel, mint az „erdőirtás”, „erdőültetvény”, „táji-degen” fa- vagy vadfajok. Ha az erdőgazdálkodásban járatan (laikus) egyéntől származik ilyen kifejezés, azt nem kell komolyan venni. Más a helyzet és a reagálás, ha az olvasmány írója erdész szakember. Sajnos, a mostanában divatozó vagy már „kiöregedett” és kétes jelentésű műszavak – mint a farmernadrág-divat – terjedőben vannak. Pedig az utóbbi 50 évben – Sopronban, Esztergomban, Szegeden és Görgényzentimrén – nem így tanították az erdészeti tevékenységeket meghatározó és megnevező szakkifejezéseket. Származásukat, indoklásukat és „nyelvtújító”-ikat nem kutattam, de a magyaros hangzású és jelentésű erdészeti szaknyelv érdekében szükségesnek tartom – egyéni – álláspontom és véleményem leírását.

Vegyük sorba a „vádoltakat”:

1. Erdőirtás

Adott erdőterület teljes kitermelése mezőgazdasági, ipari vagy településfejlesztési célú igénybevétel érdekében, *művelésig-változással!*

A tarvágásos véghasználat *nem erdőirtás*, még akkor sem, ha tuskóirtásos kitermelést végzünk, mert természetes (gyökérsarj) vagy mesterséges úton az erdőterület *erdőfelújítást* nyer.

Ez az *elavult szakszó* az, amellyel számtalan irányból és érdekből támadják az erdészeket. Ha a tömegtájékoztatóban az erdőgazdálkodásról esik szó, szinte minden alkalommal elhangzik az „erdőirtás”, „irtják a fákat”, „kiirtották az erdőt” és hasonló kifejezések, amelyek „irányítószám nélkül is”, nekünk vannak címezve. E szakszerűlen, téves és káros kifejezés ellen minden alkalommal és helyzetben, szót kell emelnünk.

Szükséges, s talán hasznos is hangsúlyozni, hogy erdész szakember e kifejezést meggyőződéssel nem alkalmazhatja, mert ahogyan korábban egy erdész kolléga e lap hasábjain írta és vallotta: „Mi erdészek nem erdőirtásra szerződünk”. Ez akár jelmondat is lehetne!

2. Ültetvény

A magyar csember szókincsében az *ültetvény* almáskertet, szőlőt, barackost, komlótelepet stb. határoz meg.

A trópusokon és szubtrópusokon az ültetvénygazdálkodás olyan haszonnövények természetével kapcsolódik össze, mint a kávé, tea, gyapot, gumi, kakaó stb.

Mindkét ültetvényforma elsődleges célja, hogy korai termőre fordulásával (gyümölcs, virág, levélzet stb.) mielőbb megteremje a beruházási, telepítési és fenntartási költségeket.

Igaz, hogy a facsemetét, suhángot és sorfát mi is ültetjük, de

– erdőfelújításkor = erdősitünk,

– új erdő létesítésekor = erdőfő telepítünk,

– fasorok, facsoportok, szélfogók kialakításakor = fásítunk.

A nyomatékosság érdekében szabadjon idézni a dr. *Danszky István* szerkesztésében megjelent „Erdőművelés” (1972) c. könyv I. kötetéből a 639. oldalon található „Néhány alapfogalom” címet viselő fejezetből:

„Erdőtlen területeken új faállományok létrehozására irányuló mesterséges erdősitéseket *erdőtelepítésnek* hívjuk. Erdőterületen kívüli erdőfoltok, facsoportok és fasorok létrehozása esetén *fásításról* beszélünk.”

Az „ültetvény” kifejezés is már tovább fejlődött: „*ültetvényeszerű gazdasági erdő*”; már egy bővített formája a tőszónak és az ültetvény már az erdővel párosult. Találkoztunk azonban olyan írott véleménnyel is, miszerint a „faültetvény” nem is erdő, mert sorokban állnak a fák és átlinai az állományon. Ez az álláspont és nézet erősen megkérdőjelezhető.

Ugyanis, ha a jelenleg meglévő 600 000 hektár erdőtelepítés nem tekinthető erdőnek, akkor ezzel a területmennyiséggel csökkenteni kellene az ország területét borító erdőállományok kiterjedését, amiből az következne, hogy Magyarország erdősiségi aránya nem 18,3, hanem csak 11,8% lenne – mint Trianon után! És melyik, vagy milyen művelési ágba nyernének besorolást az erdőtelepítések?

Létezik az erdőgazdálkodás keretein belül egy aránylag rövid múltú termelési „alágazat”, amely – jobb híján – jogosan viseli az „ültetvény” jelzőt. *Bánó István, Retkes József és Primusz József* voltak kialakítói a bajti és kámoni első magtermesztő plantázsoknak. Az ültetvények működése, illetve üzemeltetése a mielőbbi (korai) termőre fordulás elvei, valamint a nemesített és gazdaságos magtermesztés szempontjai alapján üzemelnek. Ezeknél az ültetvényeknél csakúgy, mint a gyümölcsösöknél, nem a termőtörzs faanyaga, hanem a termés – jelen esetben a mag – az elsődleges termék. A több mint 30 éve létező magtermesztő ültetvények a francia nyelvből átvett *plantázs*-névvel szerepelnek szakirodalmunkban is.

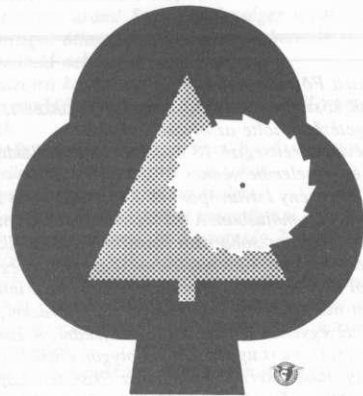
3. Tájidegen

A TÁJ szó egy adott földfelszínnek domborzati, éghajlati, növényzeti, tengeri, mezőgazdasági stb. látható formáját, alakját jelenti. Főként irodalmi és festészeti alkotásokban találkozhatunk sziklás táj, havas táj, erdős táj stb. tájmegnevezésekkel. Olyan kifejezés, hogy tölgyesek, bükkösök, akácok vagy fenyvesek tája, irodalmi és képzőművészeti alkotásokban aligha található. Éppen ezért a „tájidegen” szó olyan jövevény a magyar nyelvben, mely egyetlen magyar lexikonban vagy szótárban sem szerepel. Az agyonreklámozott Cambridge Enciklopédia még a „táj” szavát sem tartalmazza, pedig lehetséges, hogy valamely nyugati nyelv (angol, francia, német) hasonló kifejezésének „kölcsonvett tükörszava”. Magánvéleményem, hogy a „tájidegen” kifejezés nem más, mint egy divatos, rosszul fordított és értelmetlen szó, mely *erdészeti használatra teljesen alkalmatlan*.

Mostanában a külföldről származó, nem őshonos fafajaink gyűjtőneveként jött divatba a „tájidegen”, megbélyegző kifejezés. A megbélyegzést elsősorban az akácra, fenyőfélékre, vöröstölgyre és a nemesnyár-változatokra egy elfogult és nem az erdőgazdaságban tevékenykedő ítélező mondta ki. E cikkben nincs szándékomban ökológiai és ökonómiai ellenbizonyítékokat felsorolni, csak azt kívánom rögzíteni, hogy amennyire szükségünk van a paradicsom, paprika, bab, uborka stb. nem őshonos haszonnövényünkre, ugyanúgy nélkülözhetetlenek (vagy még inkább azok lesznek) a meglévő és a jövőben még „menedékjogot” kérő további külföldi fanemek is. Az idegennyelvű szakkifejezések beáramlása veszélyeztetni szakmai nyelvezetünket. Örömmel fogadnánk, ha az Országos Erdészeti Egyesület valamelyik szakosztálya pártfogásába venné szakszókincsünk gondozását, ápolását és karbantartását. Hasznos lenne, ha rendszeresen olvashatnánk történeti és fejlődési, valamint a napjainkban alkalmazott „anyanyelvünk”-ről tanulmányokat az Erdészeti Lapokban.

Fordulópont a világ erdőgazdálkodásában

INTERFORST 94

7. Nemzetközi Erdészeti és Fafeldolgozási Vásár tudományos szakmai rendezvényekkel és külön bemutatókkal egybekötve

München, 1994. július 5-10.

Ajánlat

erdőművelés, erdővédelem, erdei út építése és karbantartása, adatgyűjtés és -feldolgozás, erdészeti szak- és továbbképzés, védelmi berendezések és pihenőhelyek felszerelése, fabetakarítás, munkavédelem, higiénia, elsősegély, munkaidő-nyilvántartás, rönkbegyűjtés, röntkárolás, a faszállítás speciális járművei, rönkfeldolgozó telepek berendezése, alapanyagfeldolgozás, fából nyerhető energia előállításához szükséges berendezések, információ és tanácsadás.

Mind a kiállítási részvételt, mind a vásár látogatását illetően készséggel állunk rendelkezésére: Müncheni Nemzetközi Vásárok Magyarországi Képviselete: Promo Kft, 1064 Budapest, Rózsa u. 55. Telefon: 142-6748, 142-5104

VÁNDORGYŰLÉS '94

PILISI PARKERDŐGAZDASÁG DOBOGÓKŐ AUGUSZTUS 26-27.

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

Csak köszönettel tartozom legutóbbi cikkéért, melyben Winkler Andrással, a soproni egyetem rektorával folytatott beszélgetését közölte az olvasókkal.

Ez évben érettségiző 18 és fél esztendő diáklány vagyok. A továbbtanuláshoz minden lehetőséget szeretnék megkapni és figyelembe venni.

A Tömörkény István Ipar- és Kézművészeti Szakközépiskolában gobelin-tervező és -szövő (röviden: textil) szakon fogok végezni májusban. A művészetet helyezem minden elé, de ezenkívül sok más is érdekel. Szeretem a sokoldalúságot, és bár polihisztor soha nem lenne belőlem, enélkül azt hiszem elvesznénk a világban.

A rektor úrnak teljes mértékben igaz van az egyetem kibővítése szempontjából, s véleményével mindenben egyetértek. Valahol ilyennek kéne lennie minden oktatási intézmény vezetőjének.

Mint már említettem, igen sok dolog érdekel, azonban nem akarom elaprózni magam, de az életben nem tudnék kizárólag egyetlen területen tevékenykedni. A környezetvédelmet, a családommal együtt, szívügyünknek tekintjük, már csak azért is, mert ugyanazon a bolygón élünk, s csak egy van belőle. A természetet pedig csodálom és örökké lenyűgöz.

Hogy miként került kezembe az Erdészeti Lapok? Édesapám 25 éve erdésztechnikus, jelenleg a „privatizálódott” Szikrai Állami Gazdaságból létrejött Szikrai Erdészeti Kft. vezetője, nagyapám pedig nyugalmazott erdőmérnök. Mindketten kiválóan végzik – még most is – s hivatásuknak tekintik munkájukat. Ők rendszeresen olvassák az Önök lapját, s felfigyelve e cikkeire, kezembe adták...

Nagyon tetszett, hogy nemcsak pusztán a száraz tényeket dolgozzák fel (amit eredetileg vártam egy ilyen jellegű folyóirattól), hanem izesen megfogalmazott, tehetséges újságírókra valló rovatokra találtam, pedig – bevallom – előtélékkel kezdtem az olvasásához. Gratulálok Önöknek az írógárda megszervezéséhez! Családom, társaim s a magam nevében kívánok a továbbiakhoz sikeres munkát, jó egészséget!

Tisztelettel és köszönettel:

Kiss Ildikó
Kecskemét

„HISTORIA EST MAGISTRA VITAE”

A Baross Öregdiákok Szövetsége az 552. sz. Petneházy Dávid Cserkészcsapat és a Vedres István Építőipari Szakközépiskola

EMLÉKTÁBLÁT AVATOTT

DR. FIRBÁS OSZKÁR (1894-1958)

tanügyi főtanácsos, a Baross Gábor Gyakorlógimnázium megszervezője és igazgatója születésének 100. évfordulóján az iskola épületénél (Szeged, Horváth Mihály u. 2.)

Az ünnepséget dr. Antal Albert ny. főorvos, az öregdiákszövetség főtikára nyitotta meg, Vörösmarty Mihály versét Váradi Árpád 2. osztályos Vedres-diák szavalta el. Avatóbeszédet mondott Dr. Tandori Károly akadémikus, egyetemi tanár, a diákszövetség elnöke. Az emléktáblát megőrzésre átvette Békei László, az iskola igazgatója.

Az avatóünnepség után az iskola dísztermében a Baross-vedres Esték keretében Fírbás Zoltán ny. mérnök-tanár, édesapja életútjára emlékezett.

az EMLÉKBIZOTTSÁG

BÁNÓ LÁSZLÓ

Dévényi Antal emlékére

1994. március 2-án temették Piliscsabán a római katolikus vallás szertartása szerint.

Ki ne tudná szakmai körökben, hogy neve mindörökké összeforrt egy fogalommal: a kopárfátissással. Magyarok, külföldiek ezrei tekintették meg a híres ezerhektáros fenyő-állományt. A német egyetemista, a magyar erdősztechnikus avagy a norvég professzor, aki kétszer is eljött Norvégiából, és aki kövé meredve nézte második látogatása alkalmával a vendégkönyvet, ahol *Plestyák Károly* műszaki vezető megmutatta neki a 18 évvel ezelőtti sajátkezű bejegyzését. A sok elismerés, kitüntetés, a Bedő-díj mind arról tanúskodik, hogy *Dévényi Antal* nagyszerű szakember volt. Én mégsem a nagyszerű szakemberről emlékszem, hanem a nagyszerű emberről, emlékiről, világról.

– Apámnak ugyanolyan természete volt, mint nekem, illetve nekem olyan, mint apámnak – mondotta egy alkalommal. – *Csabán* a nagy vendéglő előtt volt az uradalom. *Apán* vasárnap délután a fél falu előtt kezdett mesélni, mesélni. Körülállták az emberek.

Mi körülültük őt. Leginkább a lakásán. Többször is. Egy alkalommal Madas László, Tollner György, Boracsek Ferenc, Vida Zoltán és én voltam a hallgató, miközben a magán hangtalanul forgott. Más alkalommal Pápai Gábor videokamerája működött, de többször csak kettesben voltunk. Bor került az asztalra. Mi iszogattunk, ő pedig mesélt, mesélt.

Tudom, örül a lelke, hogy helyette most én mesélek, hiszen ő már nem teheti.

A szakmát, az emberi magatartásformát a szülői háztól és kenyéradó gazdájától tanulta. – *Mi, a Drexlerék* – kezdte mondandóját – *168 éven át szolgáltuk a másodikági Habsburgokat. Az úkapámát József nádor hozta be Magyarországra. Édesapám 53 évig, nagyapám 46 évig, dédapám 51 évig szolgált a főhercegi családnál. Az őket nem tudom.*

Én József főherceget szolgáltam, mint udvari fővadász. A fenséges úrnak mindig jó kedve volt, soha nem fakadt ki. Az Akadémia elnöke volt. Beszédei sokszor az erdőben tanulta. Ilyenkor egyedül kívánt maradni, de soha nem küldött el.

– *Toncsi! Most egy óráig egyedül leszek. Leül!*
– *Inkább felmegegyek a dombra fenséges úr.*
Felmentem a dombra, ő pedig egy óra múlva tényleg jött.

A muflonokat ő hozata be 1929 februárjában Korzikáról Csabára. 18 muflont hozatott. Többen úgy tudják, hogy Visegrádon volt először muflon, de ez nem így van. Amikor Horthy 1931 áprilisában szalonkázni volt Csabán, megkérdezte a főherceget, hogy hogyan telettek a muflonok. Akkor a fenséges úr felém fordult és megkérdezte: *Toncsi! Hogy telettek a muflonok!*

Én azt válaszoltam, hogy jól.
– *Akkor szólok Nemeskérynek, telepítsen Visegrádra is muflont – jegyezte meg Horthy.*

Amikor Szofiszták nem volt állása, gondoltam, hozzá folyamodom. Stoflitz sok alkalommal vadászott a fenséges úrral, de nem volt állása. Sikertől is neki megpendítenem. Azt javasoltam, hogy ha lehet, Pilismarótra kerülne Szójákhöz.

Nem merem Csabát mondani! Másnap a jószágigazgatója, Schramm telefonált igen mérgesen.

– *Te! Mindig a papának mondjátok! Mindig a papának mondjátok! Majd kijövök elsején! Háha! Mi lesz ebből! De én tudtam, hogy szeretett is, meg ő is Antal volt. Meg el is megy a mérge, mire kiér, meg minden.*

– *Méltóságos uram! Stoflitz a fenséges úrral vadászik. Egy kis nyugvó állapot kell ennek az embernek.*

– *Ne mondd nekem!*

Pilismarótra kapott állást.

Nekem annyit fizetésem volt a fenséges úrnál, mint a szolgabíróknak.

– *10 mázsa búza, 10 mázsa rozs, 8 mázsa árpa.*

– *36 eümf, 110 magasra volt rakva.*

– *36 mázsa széna, 36 mázsa szalma.*

– *1 hold föld, nekünk kellett megművelni.*

– *550 pengő egy évre, és a nyereség 2-5%-a. Ez néha 3000-3200 pengő is volt.*

– *Egyik évben kaptunk egy téli posztó ruhát, másikban nyári ruhát. Három évenként bekeszet, évenként járt egy kalap, egy pár csizma, egy pár csizmafeljelés, harisnya. Inget nem kaptunk.*

– *Csak sörétes puskánk volt. Nekem volt egy vendli puskám.*

Elfejtettem, hogy 3 hektó óbor járandóságom is volt! Ha nem kértem a bort, akkor 4 pengő szegődményváltástgot fizettek egy literért! Akkor, amikor 16 filéres bor is volt, de egy pengő húszért a legjobbat is megvehettük. Két évig is bent volt a wertheimben a pénz. Nem merem hozzányúlni.

A jószágigazgatóságom voltam, amikor Birk Oszkár mini kezdő erdőmérnök először megjelent.

– *Mit szólsz hozzá? – kérdezte utána a fenséges úr.*

– *Nagyon hosszú – válaszoltam.*

– *Majd meghízik.*

Szegény, ő is meghalt már.

Volt egy fekete noteszom. Abba írta be a Schöne kocsimáros, ha fogyasztottam nála valamit. Volt úgy, hogy másnak is odaadtam a noteszt. Akkor meg annak a fogyasztását írta be a Schönek. Negyedévenként elszámoltam vele.

– *Tudott hitelezni?*

– *Nekünk!? Nekünk!? Ő vette meg a fenséges úr borát! Másdon volt 28 hold szőlőnk! Kezdetben 20 vagy 22 hold volt. A negyedik szőlő Kossuthé volt. Évekig könyörögtek a megbízottjának, hogy adja el. Aztán eladta.*

Egyszer Gömbös jött vadászni. Az öreg Schramm azt mondta: *Te! Húzzátok ki magatokat, mert ez katonáember!*

– *Nincs egyforma ruhánk, méltóságos úr!*

– *Nincs egyforma ruhátok?*

– *Nincs, méltóságos úr.*

Másnap jött Nagy Menyhért szabász, udvari szállító a Kecskeméti u. 9. alól. Tizenkét ruhát szabott a személyzetnek.

A vadászaton Régfalvi testőr őrmester Gömbös jelenlétében jelenített: *Királyi fenség!* Jelenitem, este ennyi látható és ennyi hallható szalonka volt. Gömbös elcsodálkozott a fegyelmen, Schramm meg azt mondta: *megérte a ruha.*

A főherceg évente úgy 120-szor volt kinn Csabán.

Legnagyobb bikámat az Augusztával lövtem. A szentiványi földeken járván, hallom, hogy mély hangon bóg egy bika. ITizenegy téhénél jött, 1-2 mellékbika is volt mellette. A szarvasfogói etetőhöz jöttek. Meglestem őket, a tehének lefeküdtek, a bika kapart, majd az is lefeküdt. Azonnal hazat! Telefonon mondom Schramm méltóságos úrnak, ha aranyérmes bikát akarunk lövetni, most kijöhet a fenséges úr!

– A mama kimegy!
– Nem lesz baj?
Hű, ekkor az öreg Schramm már hallgatott! A fenséges úr ugyanis Mohácson vagy Gemencen volt.
Jött a mama délután 4 órára.
– Fenséges asszony! Rendkívül nagy bika van!
– Hallom, hallom.
Leszálltunk az Erzsébet kútnál. Lassan mentem a mamával. Nagyon lassan lehetett vele menni.
– Föülüünk a magaslesre?
– Nem!

Elmentünk a magasles felé. Az erzsébetkúti völgyben van egy nagy szikla. Ott volt egy lesfa. Onnét láttam előzőleg a bikát. Nem volt ott már egy se! Semmi! Se bika, se tehén! Jézus Mária! Ezek elmentek!

A fenséges asszony csak annyit mondott: lehet. Különösebb fájdalmat nem éreztem a hangján. Egyszer azt mondta: Az kicsoda ott?

Hát ott voltak! Talán 100–120 méterre, ahol láttam dél-előtt lefeküdni őket.

– Ott áll a bika, fenséges asszony!
– Látom!

Nem volt jó szeme. Egyszer egy őrszi cerssarjra 11 lövést adott le.

Leült, célzott, odalőtt. A bika rögtön legurult a völgybe. – Várunk még egy kicsit. Úgy, ahogyan kell – mondta a fenséges asszony.

Lementünk a völgybe. Ott feküdt a bika. 11 kiló 20 dekás. gyönyörű agancssal! Öreg bika volt. 11–12 éve ismerem. Mindig bejött, beült a tehenet és slussz, elment.

Másnap már Csabán volt a fenséges úr. Az apám éppen főzte az agancsot. Nézte.

– Gyönyörű!

Nem akart rosszat mondani sose. Vigyázott, hogy meg ne bántsa az embert. Nem azt mondta, hogy ő szerette volna lelőni a bikát. Csak azt mondta: Toncsi, ezt kár volt lelőni. Ez jó lett volna apádatlanak.

Mondta az asszonynak is: nem sajnálom, csak apaállatnak lett volna jó.

– Lehet – mondta az asszony.

A legnagyobb muflonon a fenséges úrral lövtem, 86 centis volt! Hű, de örült neki! Kaptam érte egy órát, ma is megvan, meg 100 pirkli.

– Mi az a pirkli?

– 80-100 cm hosszú, 1–5 cm vastag egyenes gallyakból álló kéve. Iszalaggal kötötték össze. A pékségek nagyon szeretik. Kaiser Máryással csináltattam. 15 fillérért veték általában, de ez olyan jó lett, hogy 20 fillért adott darabjáért a Grósz.

Jött a háború, jött a más világ. A fenséges úr elmentek. Velük ment Bárányos Mariska, alcsumi lány. Az alcsumi kasztélyi valakik felgyújtották. Két hónapig égett.

Az ötvenes években egyik igazgatóm egy iparosból lett káderigazgató volt, K. S.

Egyszer telefonált, hogy kijön. Meg is érkezett a jelzett nap reggelén. A meseautóval jött. Ez az autó szerepelt a híres Meseautó című filmben.

– Dévényi elvtárs! Egész napra magához jöttem. Ehetek itt alahol? Hellyel kínáltam. Megreggeliztem, majd területre mentünk.

Kimentünk a kopárra. Ott dolgozott vagy negyven ember. Egy részük Vörösvárról, egy részük Szántóról, egy részük gróf, meg kaona volt. Ezek nagy szakmakaalapon kapáltak. Rámutatott az egyikre.

– Az kicsoda?

– Tükröpszutáról jár ide Bicske mellől, Esterházy Mária.

– Gróf Esterházy Mária!

– Nem tudom. A munkakönyvébe csak az van beírva, hogy Esterházy Mária.

– A másik?

– Pallavicini... elfelejtettem most a keresztnévét.

– Az kicsoda? – mutatott egy férfire.

– Nagy Vilmos. – Nagybacsoni Nagy Vilmos, hajdani hadügmüniszter volt.

– Az ott?

– Az egy tábornok volt. Nem jut eszembe az ő neve sem.

Az első magyar hadtest parancsnoka volt.

– Na menjünk...

Elmentünk a Posta-rétre a Gulya kúthoz. Ott épült a Szénási-féle erdőszház. K. S. sokáig nézte, majd megszólalt:

– Na, Dévényi Elvtárs, itt hibát találtam. Mi az?

Valami mondanom kellett.

– Az a hiba igazgató kartárs, hogy nincs bekerítve az épükezés.

– Ez is hiba, de nem erre gondoltam.

– Az a hiba, hogy vasbeton födémgerendát használunk, nem pedig az olcsó fagerendát.

– Nem, dévényi elvtárs, az nem hiba. Haladni kell a korrál. Hát nem tudja, mi a hiba?

– Nem, igazgató kartárs.

– Hát az a hiba, hogy görbe a kémény. Nézze, Esztergom felé görbe.

Nézem a kéményt, hát tényleg görbe! De akkor már nem hagyom magam.

– Az szándékosan görbe Esztergom felé igazgató kartárs. Onnét jön a légáram, ami pár év alatt egyenesbe nyomja.

– Akkor jó.

Egy tavaszon telefonált Szederjei Ákos. Német vadászvendége volt, aki muflonra jött. Kérte, hogy én menjek ki vele vadászni. Egy hétig kívánt Csabán vadászni és egy muflont lőni. Már az első nap két szép kost lőtt!

Mit csináljon még öt napig?

Elmeséltem, hogy ottunk. Gyerekes dolog, de nem tudtam ellenállni. Meséltem a muflonok eredetéről, Korzikáról.

Karácsony felé kapok egy levelet a nemettől. December 21-én fél háromkor marhahúslevesrel várjuk őt. Pontosan érkezett! Elmesélte, hogy a nyáron Korzikán voltak. Ott felkeresett egy polgármestert. Elmondta neki, hogy járt Magyarországon, és lőtt muflont. Az itteni vadász nem is ismeri, a magyar vadász pedig azt mondta, hogy a muflon Korzikáról származik. A polgármester se hallott a muflonokról! Végül a német, meg a polgármester talált egy öreg szakállas pásztort, akinek megmutatva a muflon fényképét, felismerte.

– Hol vannak most ezek az állatok?

– Mind megejték a második világháborúban őket.

Néhány hónappal később csörög a telefon Madas László igazgató visegrádi irodájában. A vonal túlsó végén Tóth Sándor MÉM főosztályvezető:

– Mondd, honnan tudják Korzikában, hogy Piliscsabán muflonok vannak?

Hogyan?

– A kezemben egy korzikai polgármester levele. Írja, hogy egy német vadász mesélt neki a muflonról. Hogy ma egy sincs Korzikán. Szeretne venni muflont, és visszatelepíteni. A budavidekiek befogtak és visszaküldtek 8 muflont.

1969 karácsonyán, mint az erdőgazdaság legfiatalabb mérnökének, protokoll célra szükségem volt nagyon szép fekete-fehér karácsonyfákra.

– Fordulj Dévényi Tónihoz – tanácsolták az idősebbek. Ezt is tettem. Felkészültem rá, hogy egy éves szolgálatom után milyen esélyeim lehetnek.

Ő mindenekelőtt megköszönte, hogy ebbéli gondom megoldásával őt tüntetem ki, majd felvete az adatokat, mindent megoldott. Könnyedén, kedvesen. Már nem tudom, hogy kié lett az a fa, mi célt szolgált. Csupán egyet tudok: Tóni bátyám nagyúri modorát nem felejttem el, amíg élek.

Én azonban csak egy voltam a mindenkiből. A tavasz egyik hírnöke, a gyöngyvirág, amint megjelent illatos főhéhr kelyhével a csabai erdőkben, már másnap csokrokba kötve kapták az esztergomi erdőgazdasági központ hölgyei. A gépiróndó éppúgy, mint az igazgató felesége.

Amikor József főherceg 1964-ben meghalt Regensburgban, Dévényi Antalnak is meghozta a posta a parti-cédulát. Egy leporelló volt. Azonos arányban írták latinul, magyarul és németül. Az első oldalon Szűz Mária volt a kis Jézussal a karján. Rajtuk a magyar koronázási ékszerek. A lap alján az írás: Patrona Hungariae, ora pro nobis – Magyarország Nagyasszonya, imádkozz érettünk.

József főherceg unokája – Csaba Mihály – fél éves volt, amikor elhagyta Magyarországot. Ma felnőtt ember, minden évben kérészer ír. A levélén nem lehet észrevenni, hogy nem itthon tanulta a magyart.

Már meg is látogatott. Elhozta a feleségét, meg a két gyereket. Kimentünk a kopárra. Egy hivatalos kocsival. Mondta, hogy mennyit olvasott róla, ismerik az egész világon.

Halottak napján mindegyik erdészével, vadászával egyenruhát öltött. Úgy mentek ki a temetőbe az elhunyt kartársak sírjaihoz. Együtt.

1982-ben ment nyugdíjba, 55 év szolgálat után. Éppúgy, mint felmenő. A központ gazdasági értekezleten – ahogy Visegrádon mondták, a fórumon – búcsúzott, mint a pilis-

csabai erdészet vezetője. A búcsúja volt az utolsó napirendi pont. Szót kért, felállt. Néma csend lett. Hangja reszelős volt a meghatottságtól. Először elmondta élete leltárát:

– Az 55 leszoigált év alatt volt 9 igazgatóm, 7 főmérnököm. 6 főkönyvelőm. 117 fő műszaki, adminisztratív, erdészeti munkatárs alkalmazottal dolgoztam együtt. 12 erdőmérnöki diplomatervezőnek segítettem, 32 erdészt, vadászt neveltem.

– 68 millió csemetét neveltem. 32% fenyő, 68% lombos volt.

– 3180 ha erdőt újítottam fel állomány alá telepítéssel. Ennek 90%-a lomb, 10%-a fenyő volt.

– 1617 ha új erdőt telepítettem első kivételben. Ennek 70%-a fenyő volt – 60% magvetéssel – 30%-a lomb.

– 996,5 ha kopárt fásítottam. Te mondtad egyszer Madas igazgató kartárs, hogy ezt már nevezzük ezernek. A fenyő volt a legkedvesebb fajajom.

– Szarvast lövtem 3820 db-ot. Ebből bika 1010 db, 5 db aranyérmes, 2 db ebben a rendszerben esett. A legnagyobb 11 kiló 20 deka volt.

– Őzet lövtem 510 db-ot. Ebből 153 bak, 2 db aranyérmes. A legerősebb 536 gramm.

– Vaddisznót 3900 db-ot lövtem. Ebből 370 kan. A legnagyobb 23,4 cm-es.

– Muflont 42 db-ot lövtem. Ebből 22 db kos. Ebből 3 arany. A legnagyobb 86 centis.

Ezután mindenkinek mindent megköszönt, amit ember megköszönhet.

Búcsúbeszéde után sokáig mély csend volt a teremben. Sokan és sokszor meglátogauák. Mindig örült nekünk. Idéztük a régi emlékeket.

Mindig jó munkásaim voltak. Van olyan most is, aki 22 éve itt dolgozik a kopáron. De az igazi öregek, mint Szommer néni, már régen nyugdíjban vannak.

Halála előtt mondta Plestyák Károlynak: Ugye megkéréd a kollégákat, hogy a temetésemen közel álljanak a koporsómhoz? Hiszen alig van más hozzátartozóm.

Temetésén közel álltunk a koporsójához a Pilis aktív és nyugállományú igazgatói, főmérnökei, erdészei, adminisztrátorai.

Az erdészek nevében Márkosi Lajos, a Parkerdőgazdaság nyugállományú főmérnöke búcsúzott.

Búcsúbeszédet mondott koporsójánál a temetésére Auszriából érkező Habsburg Csaba Mihály. Hangja néha el-elakad.

Dévényi Antal a csabai temetőben pihen. Sírja körül – véletlenül, vagy sem – néhány öreg fenyő áll.

Kisebb költségű a tölgy természetes felújítása, mint a mesterséges

(Geringere Kosten der Eichennaturverjüngung. Die Waldarbeit, 12/1993. 44. évf. 173. o.)

A tölgy természetes felújítási költsége a záróclásig a mesterséges felújításnak csak 30-60%-át éri el, állapították meg Németországban. A költségek 40-75%-át jelenti a tisztítás, amelyre a mesterséges felújításoknál többet kell fordítani. A természetes újjulat növekedése, amíg ki nem nő a lágy szárú szintből, lassúbb, később azonban behozza hátrányát.

(Ref.: Bidló András)